

RESPUBLİKADA ELEKTROENERGETİKANIN İNKİŞAFI ÖLKƏNİN ENERJİ TƏHLÜKƏSİZLİYİNİN ƏSAS MEYARIDIR

Çingiz Məmmədov, Nurxanım Dadaşova

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti, Bakı, Azərbaycan
e-mail: mcr1954@mail.ru

Xülasə. Məqalədə Respublikada elektroenergetikanın inkişafı şərh edilərək, onun ölkə iqtisadiyyatındakı mühüm rolu göstərilir. Dövlətin düzgün apardığı enerji siyasəti nəticəsində Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və elektrik enerjisi ixrac etmək iqtidarında olması texniki-iqtisadi göstəricilər cədvəllərinin təhlilində verilmişdir. Əsas hədəf, prioritet olaraq generasiya güclərinin artırılmasında alternativ enerji mənbələrinin geniş tətbiqi göstərilmişdir.

Açar sözlər: elektroenergetika, enerji siyasəti, enerji təhlükəsizliyi, alternativ enerji mənbələri, enerji ixracı.

THE DEVELOPMENT OF ELECTRIC POWER INDUSTRY IN THE REPUBLIC IS THE MAIN CRITERION FOR ENERGY SECURITY OF THE COUNTRY

Chingiz Mammadov, Nurkhanim Dadashova
*Azerbaijan State Oil and Industry University,
Baku, Azerbaijan*

Abstract. The article analyses the development of the country's electric power industry and its role in the economy. The analysis of the country's ability to ensure Azerbaijan's energy security and export of electricity as a result of the state's proper energy policy has been given by the table of technical factors. The main target, as a priority, is the broad introduction of alternative energy sources to increase generating capacities.

Keywords: electricity, energy policy, energy security, alternative energy sources, energy export.

РАЗВИТИЕ ЭЛЕКТРОЭНЕРГЕТИКИ РЕСПУБЛИКИ - ЭТО ОСНОВНОЙ КРИТЕРИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

Чингиз Мамедов, Нурханум Дадашова
*Азербайджанский Государственный Университет
Нефти и Промышленности, Баку, Азербайджан*

Резюме. В статье анализируется развитие электроэнергетики страны и ее роль в экономике. Анализ способности страны обеспечить энергетическую безопасность Азербайджана и экспорт электроэнергии в результате правильной энергетической политики государства был приведен в таблице технических факторов. Основной целью, в качестве приоритета, является широкое внедрение альтернативных источников энергии для увеличения генерирующих мощностей.

Ключевые слова: электроэнергетика, энергетическая политика, энергобезопасность, альтернативные источники энергии, экспорт энергии.

1. Giriş

Müasir dövrümüzdə dünyanın mövcud geosiyasi mənzərəsini və müasir global çağırışları müəyyənləşdirən başlıca amil kimi ölkənin enerji təminatı çıxış edir. Təsadüfi deyildir ki, bu gün fərqli məkanlarda keçirilən müxtəlif səviyyəli beynəlxalq tədbirlərin əsas müzakirə mövzusu, dünya liderlərinin narahatlıq motivi, nəhayət dövlətlərarası münasibətlərin, əməkdaşlıq formatlarının tənzimləyicisi qismində məhz bu amil çıxış edir. Geniş miqyaslı inflyasiya ilə xarakterizə olunan global maliyyə böhranının əhatə dairəsinin

genişlənməsi, neftin qiymətinin kəskin şəkildə düşməsinin iqtisadiyyatında neft həlledici rol oynayan ölkələrdə yaratdığı yeni vəziyyətlər də enerji amilinin təsir gücünü bir daha nümayiş etdirməkdədir. Bu amilin yaratdığı yeni geosiyasi reallıqlar enerji təhlükəsizliyi, enerji asılılığı kimi məsələlərin siyasi məzmununu daha da gücləndirməklə yanaşı, istər enerji resurslarının hasilatçısı və ixracatçısı, istərsə də idxalatçısı olan dövlətlərin öz enerji siyasətinə daha geniş aspektdə baxmasını zərurətə çevirmiş, enerji asılılığından qurtuluşu hər bir ölkənin müstəqilliyinin uzun bir dövr üçün son dərəcə vacib şərti kimi müəyyənləşdirmişdir.

Azərbaycanın beynəlxalq arenada söz sahibinə, regional gücə çevrilməsi bütün digər nailiyyətlərlə yanaşı, həm də məqsədyönlü enerji siyasətinin, perspektivləri uzun müddətə hesablanmış enerji strategiyasının təntənəsidir. Xəzərin ölkəmizə aid sektorundakı zəngin karbohidrogen ehtiyatları və həmin resursların alternativ marşrutlarla dünya bazarlarına çatdırılması istiqamətində həyata keçirdiyi müstəqil enerji siyasəti hesabına Azərbaycan bu gün regionda və dünyada geosiyasi mövqeyini xeyli möhkəmləndirmiş, transmilli, qlobal əhəmiyyətli enerji layihələri sayəsində təhlükəsizlik, sabitlik və inkişaf məkanına çevrilmişdir. Milli enerji sektorunu hər cür asılılıqdan çıxarmaqla özünün enerji təhlükəsizliyini tam təmin etmiş Azərbaycan artıq Avropanın enerji təhlükəsizliyinə, enerji mənbələri və marşutlarının şaxələnməsinə töhfə verən iri enerji mərkəzi statusunda çıxış etməkdədir.

2. Ölkənin enerji təhlükəsizliyini təmin edən dövlət siyasəti

Bu gün hər bir dövlətin başlıca vəzifəsi, milli təhlükəsizliyin tərkib hissəsi kimi enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi hesab edilir. Azərbaycan enerji təhlükəsizliyini təmin etmiş olsa belə, bu gün enerji təminatı kursunu sürətlə dəyişməyə uyğunlaşdırmağa, enerji siyasətinin əhatə dairəsini təkcə neft-qazla məhdudlaşdırmamağa çalışır. Əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan enerji təhlükəsizliyinin həllinə təkcə neft-qaz resursları çərçivəsində deyil, elektrik enerjisi təminatı səviyyəsində də tam nail olmuşdur. Dövlətin enerji təhlükəsizliyi məsələsinə elə öz imkanları müstəvisində belə çoxşaxəli yanaşma Azərbaycanın enerjinin hər hansı bir növündən asılılığı təhlükəsini aradan qaldırır. Ölkə, iqtisadiyyatının və əhalinin enerji təminatının həm bu gün, həm də gələcək üçün etibarlılığını təmin edir.

Qeyd etməliyik ki, 2005-ci ilə qədər əsas elektrik stansiyalarının köhnə olması səbəbindən onların faktiki istehsal gücü aşağı düşmüşdü. Azərbaycanın Enerji Sisteminin qoyuluş gücü 5160,7 MVt olmuşdur ki, bu da ölkənin elektrik enerjisində olan tələbatını ödəməməklə yanaşı, elektrik enerjisinin idxalı məcburiyyətini yaradırdı. Kifayət qədər elektrik enerjisi, qaz və istiliyin olmaması ölkədə regional tarazlığın pozulmasına, nəticədə bəzi ərazilərin gün ərzində yalnız bir neçə saat elektrik enerjisi alması, elektrik təchizatında tez-tez fasilələrin və sistemdə vaxtaşırı nasazlığın yaranması kimi problemlərə yol açdı. Elektrik enerjisi sistemində baş verən nasazlıqlar səbəbindən illik satışın 7%-i itirilirdi. Aşağı

keyfiyyət və qeyri-müntəzəm elektrik enerjisi təchizatı sənaye, kənd təsərrüfatı və kommersiya fəaliyyətlərinə mane olur, iqtisadi artımı, məşğulluq imkanlarını əngəlləyirdi.

Azərbaycanın regionda enerji asılılığı olmayan və bu sahədə müstəqil siyasət yürüdən dövlət kimi çıxış etməsinin əsasları müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı, Ulu Öndər Heydər Əliyevin hələ ötən əsrin 70-80-ci illərində formalaşdırdığı enerji strategiyasına əsaslanır. Ölkəmizin bir əsrdən artıq tarixə malik elektroenergetika sisteminin sürətli inkişaf dövrü Ümummilli Liderin sovet Azərbaycanına rəhbərlik illərinə təsadüf edir. Məhz həmin illərdə Heydər Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi altında Qafqazda ən iri istilik elektrik stansiyası olan “Azərbaycan” İstilik Elektrik Stansiyası (İES) inşa olunmuşdur. İlk qoyulmuş gücü 2400 Mvt olan bu elektrik stansiyası hazırda milli energetika sisteminin ümumi generasiya gücünün 40 faizindən çoxunu təşkil edir. Eyni zamanda, istehsal edilən elektrik enerjisinin 50 faizindən çoxu da məhz bu stansiyanın payına düşür.

Respublikamızın iqtisadi inkişafında yüksək sıçrayışa səbəb olan və ölkənin xarici siyasətində böyük əhəmiyyət kəsb edən “Əsrin kontraktı”nın (1994-cü il) həyata keçirmək üçün ölkənin kifayət qədər elektrik təminatına malik olmasını zərurəti özünü kəskin şəkildə büruzə verdi. Məlumdur ki, müasir neft-qazma və neftçixarma avadanlıqları fasiləsiz elektrik təminatı olmadan işləyə bilməzdi.

Milli elektrik enerjisi sisteminin yenidən və müasir texniki tələblərə uyğun şəkildə qurularaq, Avropa standartları səviyyəsinə çatdırılması, daxili enerji tələbatının tam ödənilməsi və qonşu ölkələrə elektrik enerjisi satışının artırılması müstəqilliyin ilk illərindən həlli vacib məsələlər kimi qarşıda dururdu. Heydər Əliyevin bütün xarici ölkələrə rəsmi və işgüzar səfərləri zamanı apardığı danışıqlarda elektrik enerjisi təsərrüfatının yenidən qurulması probleminin həlli yollarının axtarılması, konkret obyektlərin inşası və bərpası ilə bağlı məsələlər əsas müzakirə mövzusu olurdu.

Ulu öndər 1995-ci ilin dekabr ayında İngiltərəyə səfəri zamanı Yenikənd SES-in tikintisi üçün Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı tərəfindən kreditin ayrılmasına nail olmuş və bu kredit hesabına ümumi gücü 150 Mvt olan Yenikənd SES inşa edilmişdi. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı və İslam İnkişaf Bankından ayrılmış kredit çərçivəsində Mingəçevir SES-in yenidən qurulması, 330kV-luq Ağcabədi, 110kV-luq Bərdə yarımstansiyalarının və 330kV-luq Azərbaycan İES-Ağcabədi-İmişli EVX-nin inşası da həyata keçirilmişdi. Almaniyanın “Bayeriše Landesbank Eirosentrale” Bankının krediti hesabına Bakı İEM-də hər birinin gücü 53,5 Mvt olan iki qaz-turbin qurğusu, Yaponiyanın Beynəlxalq Əməkdaşlıq Bankının krediti hesabına isə “Şimal” ES-də 400 Mvt-luq buxar qaz qurğusu istismara verilmişdi. Ümumiyyətlə, Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycana rəhbərliyi dövründə 3500 MBt-a yaxın generasiya gücü işə salınmışdır.

Ulu öndərin davamçısı olan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin apardığı qətiyyətli və ardıcıl siyasi xətt nəticəsində də iqtisadiyyatın bütün sahələrində olduğu kimi, elektrik energetikası sahəsində də böyük nailiyyətlər əldə edilmiş, ölkənin elektrik enerjisi sistemi, enerji istehsal edən əksər strukturlar yenidən qurulmuş, ölkədaxili və Azərbaycanı xarici

ölkələrlə birləşdirən magistral elektrik xətləri yeniləşdirilmiş, şəhər və rayonlarda onlarla böyük və kiçik elektrik stansiyaları tikilmişdir. Astara, Şəki, Xaçmaz və Naxçıvanın hər birində 10 aqreqat, Bakı şəhəri və Qubanın hər birində 12 aqreqat, Səngəçaldı isə 18 aqreqat olmaqla 7 elektrik stansiyası tikilib istifadəyə verilmişdir. Sumqayıtın enerji təchizatının dayanıqlığının və keyfiyyətinin, ümumilikdə Abşeron yarımadasının elektrik enerjisi etibarlılığının daha dolğun şəkildə ödənilməsi məqsədilə 2005-ci ilin avqust ayında Sumqayıt şəhərində gücü 525 MVt olan istilik elektrik stansiyasının təməli qoyulmuşdur. “Azərbaycan” İES-in beşinci və dördüncü enerji bloklarında uğurla həyata keçirilən yenidənqurma işləri nəticəsində blokların hər birinin gücü 330 MVt-a çatdırılmışdır.

Ölkənin hər bir yaşayış məntəqəsinin və istehsal obyektinin fasiləsiz və etibarlı enerjiyə çıxışının, enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və yeni enerji mənbələrinin yaradılması istiqamətində dönüş yaradan addım kimi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin imzaladığı “Azərbaycan Respublikasının yanacaq-enerji kompleksinin inkişafı (2005-2015-ci illər) üzrə Dövlət Proqramı” və “Azərbaycan Respublikasında elektrik enerjisi təminatının yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər” haqqında Sərəncamı bu sahənin inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə təkan verdi. Milli energetikamızda yeni eranın başlanğıcını qoymuş Dövlət Proqramı on il ərzində ölkənin yanacaq enerji resurslarına olan tələbatını tam ödəməklə bərabər, bu sahənin yenidən qurulmasını, müasir avadanlıqlarla təchizatını, habelə bazar iqtisadiyyatı şəraitinə uyğunlaşmış idarəetmə sisteminin tətbiqini özündə əks etdirən strateji sənəd, energetika sektorunda aydın inkişaf bələdçisi oldu. Mövcud vəziyyəti nəzərə alaraq, Dövlət Proqramında elektroenergetika sistemi üçün müəyyənləşdirilən prioritetlərdən biri kimi yeni istilik və su elektrik stansiyalarının tikilməsi, mövcud enerji bloklarının modernizasiyası, alternativ enerji mənbələrindən (kiçik SES-lər, külək, günəş, termal sular və s.) istifadə hesabına fəaliyyətdə olan generasiya güclərinin 2015-ci ildə 6500-7000 meqavata çatdırılması nəzərdə tutulurdu.

Artıq həyata keçirilmiş işlər öz bəhrəsini vermiş, Azərbaycanda elektroenergetika sənayesi sahəsi kifayət qədər gücləndirilmiş və Respublikamızın enerji tələbatını tam ödəməyə qadirdir.

Cədvəl 1. Respublika üzrə elektrik enerji istehsalı

Göstəricilərin adı	mln.kVts				2016/2015
	2013	2014	2015	2016	%
İstehsal	20786,78	22118,99	22013,77	22222,21	100,94
O cümlədən:					
Su elektrik stansiyaları üzrə	1266,16	1155,31	1455,68	1731,58	118,95
Xüsusi sərfiyyat	733,56	757,24	737,95	704,64	95,48
Şindən buraxılan	20053,2	21361,7	21335,76	21517,5	100,85

Cədvəl 2-də Respublikada elektrik enerjisi istehlakının sahələr üzrə strukturu verilmişdir.

Cədvəl 2. Respublikada elektrik enerjisi istehlakının sahələr üzrə strukturu

	İstehlakçı qrupların adları	İstehlak olunan elektrik enerjisi, mln.kVt.s				2016/2015%
		2013	2014	2015	2016	
	Respublika istehlakçılarna buraxılan elektrik enerjisinin ümumi həcmi	18526	20023	19887	19256	96,82
O cümlədən						
1	Sənaye	1379	1395	1256	1264	100,6
2	Tikinti	87	102	79	71	9,9
3	Kənd Təsərrüfatı	1302	1283	1098	1077	98,01
4	Nəqliyyat	559	605	561	501	89,3
5	Qeyri sənaye	1520	1599	1604	1536	95,8
6	Əhali	6630	7187	7131	7153	100,3

2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasında istilik və su elektrik stansiyalarından daxil olmuş elektrik enerjisinin balans hesabatları əsasında 22222,21 mln. kVts elektrik enerjisi hasil olunmuş, 2015-ci ilin göstəricisinə nisbətən 0,94 % artım müşahidə edilmişdir.

Enerji hasil və ixrac edən bir sıra dövlətlərin öz milli maraqlarından irəli gələn kritik məqamlarda enerji faktorunu digər dövlətə qarşı asanlıqla təsir rıçaqına çevirmələri, ənənəvi enerji ehtiyatlarının getdikcə tükənməsi, dünyanın neft bazarındakı qiymət tərəddüdləri bir çox dövlətlər qarşısında neft və təbii qaz kimi resurslardan asılılığın azaldılması, enerji səmərəliliyi, alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişaf etdirilməsi kimi məsələləri aktuallaşdırır.

Respublikanın inkişaf perspektivində əsas hədəf, 2020-ci ilə qədər ölkənin enerji balansında bərpa olunan enerji mənbələrinin payının 20% həddinə çatdırılması və atmosfərə atılan istixana effekti verən qazların miqdarının 20% azaldılmasıdır ("20-20-20" Avropa proqramının analoqu) [3].

Ölkədə mövcud olan təbii resurslardan səmərəli istifadə etmək məqsədilə ayrı-ayrı şirkətlər tərəfindən su, külək, günəş, məişət tullantılarının utilizasiyası hesabına çalışan bir sıra kiçik elektrik stansiyaları qurulmuşdur (cədvəl 3) [4].

Cədvəldən göründüyü kimi, Respublikamızın elektrik gücü alternativ enerji mənbələri hesabına 805 Mvt-dan da artıq yüksəlmişdir. Bu da ölkənin elektrik enerjisini xaricə ixrac etməkdə imkanları artırır.

Cədvəl 3. Alternativ enerji ilə işləyən elektrik stansiyaları

№	Elektrik stansiyaları	Qoyuluş gücü (MVt)
1.	BP şirkəti və onun layihə tərəfdaşları	556,1
2.	Yeni Yaşma KES	50,0
3.	Neft daşları ES	48,0
4.	Balaxanı BMTEZ	37,0
5.	Gəncə gil-torpaq zavodu ES	25,0
6.	İmişli şəkər zavodu	24,0
7.	Naxçıvan MR GES	20,0
8.	“Azərkimya” DŞ ES	12,5
9.	Hökməli KES	8,0
10.	Muğan KSES	4,05
11.	Sitalçay KES	3,6
12.	Qobustan (HES) KES	2,7
13.	Şəki KSES	1,88
14.	Yeni Yaşma KES	1,7
15.	Qobustan (HES) GES	1,2
16.	Qobustan (HES) BİO	0,7
17.	Samux (layihə 2,8 MVt) GES	2,8
18.	Sumqayıt (layihə 2,8 MVt) GES	2,2
19.	Suraxanı (layihə 2,8 MVt) GES	1,6
20.	Qaradağ (layihə 4 MVt) GES	1,2
21.	Pirallahı (layihə 2,8 MVt) GES	1,1
22.	Səngəçal (layihə 9 MVt) GES	0,0
	Cəmi	805,33

Ölkənin iqtisadi qüdrətinin ən vacib elementlərindən biri olan enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsi istiqamətində görülmüş tədbirlər, aparılmış islahatlar Azərbaycanın elektrik enerjisinə tələbatını tam ödəməklə, həm də elektrik enerjisi ixracatçısı kimi potensialını gücləndirmişdir. Rusiya, Gürcüstan, Türkiyə və İranla elektrik enerjisi üzrə əməkdaşlıq formatında ixracatçı və tranzit ölkə kimi Azərbaycanın rolu genişlənməmişdir. 2007-ci ildən başlayaraq qonşu dövlətlərə elektrik enerjisi ixrac edən Azərbaycanın Şərqi-Qərbi və Şimal-Cənub enerji dəhlizləri vasitəsilə ilkin təbii enerji (neft, qaz) ixracı ilə yanaşı, yüksək texnoloji enerji növü olaraq elektrik enerjisini də Avropa, Rusiya və İran istiqamətlərində ötürməsi respublika üçün sərfəli olmuşdur. Bu məqsədlə qonşu dövlətlərin energetika sistemləri ilə elektrik əlaqələri gücləndirilmiş və “Azərenerji” ASC tərəfindən İran İslam Respublikası ilə yeni 330kV-luq II “Parsabad” elektrik veriliş xətti (EVX), şimalda 330kV-luq yeni “Xaçmaz” yarımstansiyası quraşdırılmışdır. Cənubda istifadə olunan 220, 330kV-luq yarımstansiyaların yenidən qurulması və Qərbi istiqamətində 500kV-luq “Muxranis-Vəli” EVX-nin və yeni 500, 330kV-luq yarımstansiyaların quraşdırılması həyata keçirilmişdir.

Aşağıda verilmiş cədvəldə son 5 ildə Respublikanın qonşu ölkələrlə idxal-ixrac əməliyyatlarının dinamikası göstərilmişdir (cədvəl 4).

Cədvəl 4. AR-nın qonşu ölkələrlə elektrik enerji mübadiləsi, mln. kVts

Qonşu ölkələr	İllər					Saldo (+),(-)	
	2012	2013	2014	2015	2016	2015	2016
<i>İdxal,ixrac</i>							
Türkiyə							
idxal	12,87	0,23	0,08	0,02	-		
ixrac	276,4	277	103	-	-	0,02	-
Gürcüstan Respublikası:							
Idxal	11,8	6,6	-	0,01 91,1	5,44		
ixrac	97,5	23,6	-		923	-91	917,49
İran İslam Respublikası:							
Idxal	60,3	62,6	62,6	16,7	-		
ixrac	61,6	61,9	64,1	14	-	2,67	-
Rusiya Federasiyası:							
Idxal	55,6	57,1	52,8	50,5	59,3		
ixrac	242,6	130	135	102	121	-51,82	-62
Yekun:							
Idxal	140,6	127	116	67,2	64,7	-51,82	-61,89
ixrac	679,2	492	302	207	1044	-140,17	-979,38

Cədvəldən göründüyü kimi 2016-cı ildə Respublikada istehsal olunan elektrik enerjisinin ixraca yönəlmiş hissəsi ötən ilə nisbətən 698 % artmışdır.

Ölkədə istehsal edilən 24,7 mlrd kVt saat elektrik enerjisi Azərenerjinin tabeliyində olan stansiyalar hesabına əldə edilir. Bunun da 93,4 faizi İES-in, 6,6 faizi SES-in payına düşüb. Elektrik enerjisinin ixracı isə 1044 mln. kv saat təşkil edib . Dövlət Gömrük Komitəsinin açıqladığı məlumatda qeyd edilir ki, əldə edilən gəlir 16,2 milyon dollar təşkil edib (2015-ci ilin yekunlarına görə). Təbii ki, indiyə qədər “Azərenerji” ölkədən kənar da heç bir şirkətlə elektrik enerjisinin alqı-satqısına dair müqavilə bağlamadığından bu gəlir kommərsiya əməliyyatlarından deyil, hökumətlərarası sazişlər nəticəsində (enerji mübadiləsinə dair) yaranır. Yəni qonşu ölkələrdə enerji qıtlığı yaranarkən onların enerji sistemində bizdən elektrik enerjisi “axır”, ya da əksinə. Ona görə də idxal edilən həcmələri və istehsalda çəkilən xərcləri nəzərə alsaq Azərbaycanın 2015-ci ildə elektrik enerjisindən qazandığı mənfəət 5 milyon dollara belə çatmır.

Nəticə. Beləliklə, energetika sektorunda uğurla həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində ölkənin elektroenergetika sisteminin generasiya gücü 2016-cı ildə artıq 7149 MVT-a

çatdırılmış, 24,95 mlrd.kVts elektrik enerjisi istehsal olunmuşdur ki, bunun da 93,4 faizi İES-in, 6,6 faizi SES-in payına düşür. Elektrik enerjisinin ixracı isə 265 mln. kv saat təşkil etmişdir.

Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, enerji itkilərinin azalması, enerji satışı üzrə yığım səviyyəsinin artırılması və etibarlığın yüksəldilməsinin ən optimal üsulu özəl sektorun bu sahədə iştirakına şərait yaratmaqdır. Çünki özəl sektorun iştirakı, bu sahəyə vaxtlı-vaxtında investisiya yatırımı ilə yanaşı, daha səmərəli texnologiya və biznes proseslərindən istifadəni, işçi heyətinin motivasiyasını, son nəticədə isə səmərəliliyi, qənaətcilliyi və itkilərin əhəmiyyətli dərəcədə azaldılmasını təmin edir.

Yaxşı olardı ki, hökumət və aidiyyəti qurumlar ölkədə elektrik enerjisi itkilərinin azaldılması yolunda müəyyən uğurlar əldə etsindən, nəinki neftin 100 dollardan yuxarı qiymətində olduğu kimi neft vəsaitlərini kapital yönümlü tikinti-yenidənqurma layihələrinə yönəltsinlər.

Son illər enerji səmərəliliyi, alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafı da xüsusi aktualıq kəsb etməkdədir. “Avropa İttifaqı-2020” strategiyasından da görünür ki, Avropa İttifaqı ölkələri 2020-ci ilə qədər enerjiyə 20% qənaət etmək, daha az CO2 emissiyası və 20% alternativ və bərpa olunan enerji resurslarından istifadəyə nail olmaq məqsədini qarşıya qoymuşlar. Enerjiyə tələbatın azaldılmasında ondan səmərəli istifadə mühüm rol oynayır. Eyni zamanda, artan təmiz enerji ehtiyatları neft və qaz kimi ənənəvi enerji resurslarından geniş istifadəni də məhdudlaşdırır. Enerji resurslarından səmərəli istifadənin təminatı üçün, ilk növbədə, enerji təchizatı prosesinə iqtisadi təsir tədbirlərinin bazası kimi iqtisadiyyatın bütün sahələrində enerjitutumlu texnoloji proseslər və məhsul növləri üçün enerji resurslarının xüsusi sərfi üzrə dövlət standartları və normaları sisteminin hazırlanması vacibdir.

Ədəbiyyat

1. Azərenerji-nin “Elektrik enerjisinin istehlakı haqqında 9 №-li dövlət statistik hesabat”ları.
2. Azərenerji-nin “Elektrik enerjisinin istehlakı haqqında 46 ES hesabatları.
3. Развитие использования возобновляемых источников энергии в государствах – участниках СНГ, Москва, 2013.
4. Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyinin 2016-cı il üzrə hesabatı.